

O'zLiDeP ФРАКЦИЯСИДА

Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги O'zLiDeP фракциясининг навбатдаги йиғилишида мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётига дахлдор, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга доир муҳим қонун лойиҳалари кўриб чиқилди. Дастлаб депутатлар "Фермер хўжалиги тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги қонун лойиҳасини партиясининг мақсад ва вазифаларидан келиб чиқиб муҳокама қилдилар.

ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИГА ЮКЛАТИЛГАН МАЖБУРИЯТЛАР КАМАЙТИРИЛАДИ

Барно МИРЗАМОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты, O'zLiDeP фракцияси аъзоси:

– Кейинги йилларда мамлакатимизда барча соҳа ва тармоқлар қатори қишлоқ хўжалигида ҳам туб ислохотлар амалга оширилмоқда. Айниқса, фермерлик ҳаракатини ривожлантириш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш йўналишида фаолият юритувчи фермер ва деҳқон хўжаликларини қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Аммо қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчиларнинг юқори даромад олишига кенг шароитлар яратиш ҳамда маҳсулот етиштиришда давлат бюрократиясини бекор қилиш амалиётини қонунчиликда белгилаш зарурати мавжуд. Ушбу қонун лойиҳасининг қабул қилиниши юқоридаги муаммоларни бартараф этилишига замин яратади.

Нодиржон АБДУВАЛИЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты, O'zLiDeP фракцияси аъзоси:

– Маълумки, Ўзбекистон Либерал-демократик партияси дастурида аграр соҳадаги муносабатларни такомиллаштириш, фермер ва деҳқон хўжаликларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш устувор вазифа сифатида белгиланган. Партиясининг позициядан ёндашадиган бўлса, қишлоқ хўжалигини ислох қилиш муаммоларини ҳал қилмай туриб, умуман иқтисодий ислохотларни муваффақиятли давом эттириб бўлмайди.

Ушбу қонун лойиҳасини фракциядошларимиз билан биргаликда муҳокама қилиш жараёнида айнан партиямиз мақсад ва вазифаларидан келиб чиқиб, уни янада такомиллаштириш бўйича асосли таклифларни билдирдик. Қўллаб-қувватлар ўртага ташланди ва атрофлича жавоб олинди.

Қайд этилишича, таклиф этилаётган қонун лойиҳасининг қабул қилиниши натижасида фермер хўжаликларига юклатилган мажбуриятлар камайрилиб, этиштирилади. Фракция аъзолари мамлакатимизда ушбу ҳужжатнинг бугунги кундаги аҳамияти ва заруратини эътиборга олган ҳолда, уни маъқулладилар. Йиғилишда кун тартибидеги масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

Нурхон ЭЛМИРЗАЕВА,
"XXI asr" мухбири

ШУКРОНАЛИК

Дилшод ШУМАРОВ,
O'zLiDeP Сиёсий Кенгаши Ижроия қўмитаси раиси ўринбосари

ТИНЧЛИКНИ АСРАШ ВАТАННИ

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИ БУНЁД ЭТИШ ЙЎЛИДА БЕЛГИЛАБ ОЛИНГАН МАҚСАД ВА РЕЖАЛАР, АМАЛГА ОШИРИЛГАН ИСЛОХОТЛАРНИНГ МАЗМУНИ, ҚЎЛГА КИРИТИЛГАН ЮТУҚЛАР ҲАР БИР ФУҚАРОДА ИСЛОХОТЛАРГА НИСБАТАН ЯНГИЧА ҚАРАШНИ ШАКЛЛАНТИРДИ. ЖАМИЯТ ВА ДАВЛАТ ҲАЁТИНИНГ ҚАЙСИ ЖАБҲАСИГА НАЗАР СОЛМАЙЛИК, ЯНГИЛИНИШЛАР, ЎЗГАРИШЛАР, РИВОЖЛАНИШ ВА ЯНГИЧА РУҲДАГИ ИСЛОХОТЛАР ШУКУҲИНИ ҲИС ЭТАМИЗ.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг ўтган йили Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига йўллаган Мурожаатномасида мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар ҳар бир инсон учун барча зарур шарт-шароитларни яратишга қаратилгани бевосита таъкидланди. Оддий ҳақиқат шунки, осойишталик мамлакатимизнинг ишонч билан олға ҳаракатланишининг асосий шартидир. Бу халқро ҳамжамиятда кечаётган хатарли жараёнлар фониде янада муҳимроқдир. Чунки бугунги кунда дунёда мураккаб геосиёсий вазият юзага келди, энергия ресурслари тақчиллиги кучаймоқда, озик-овқатга эҳтиёж ортиб бормоқда, ресурслар қимматлашмоқда.

Тан олиш кераки, айнан тинчлик, барқарорлик туфайли мамлакатимизда барча соҳаларда юқори кўрсаткичларга эришилаётти, дейишга бизда асослар етарли. Оддий мисол, миллати, тили ва динидан қатъи назар, ҳар бир фуқаронинг фаровонлигини таъминлашга хизмат қиладиган "Янги Ўзбекистон – халқчил ва ин-

сонпарвар давлат" ғоясини амалга ошириш эзгу мақсад сифатида белгиланди. Айниқса, Тараққиёт стратегиясининг қабул қилиниши ушбу ислохотларни сифат жиҳатдан янги босқичга кўтармоқда.

Ватан тараққиёти, халқ фаровонлигига эришиш бўйича белгиланган эзгу мақсадларни амалга оширишнинг муҳим шарти мамлакатимиз тинчлиги ва хавфсизлигини кўз қорачиғидек асраш ва унга муносиб ҳисса кўшиш ҳисобланади. Нотинчлик бўлган ердан барака қочади, дейди донолар. Ҳа, тинчлик ҳукмрон юртдагина ўсиш, ривожланиш, фаровон ҳаёт бўлади. Дунёнинг турли бурчларида кечаётган катта-кичик урушлар мамлакатларни ўзига бўйсундириш, таъсир доирасига тортишининг замонавий усуллари, аҳолиси ўртасида ўзаро келишмовчиликлар, миллий, диний, ирқий зиддиятларни авж олдириш оқибатида келиб чиқаётгани ҳеч биримизга сир эмас. Шу сабаб давлатимиз раҳбари ҳам ўз Мурожаатномасида "Биз жамиятимизда ҳар қандай радикаллашувга, ёшларимиз онгини бузғунчи ёт ғоялар билан захарлашга, диндан сиёсий мақсадларда фойдаланишга, маърифат ўрнини жаҳолат эгаллашига йўл қўймаймиз", деганида радикаллашувнинг диний соҳагагина оид ҳодиса эмаслигига ургў беради. Демак, ҳар бир мутасадди ташкилот ва идоралар, кенг жамоатчилик, шу юртининг фарзанди деб билган ҳар бир фуқаро ўз ҳаёти ва фаолиятини фақат тиркинчилик, ишлаб чиқаришдан иборат деб ўйламай, балки барча нарса айнан инсон кадр-қимматида бевосита чамбарчас боғлиқ экани, унинг эзгуликка йўғрилган мақсад ва ниятлари, амалий ҳаракатлари шу ватан тақдирига дахлдорлигини ҳис этиши зарур. Асосийси, ватанпарварлик куруқ сўзда, тилда эмас, ҳар бир юртдошимизнинг қалбиде, шуурида бўлиши шарт.

МУНОСАБАТ

ХАВОТИРГА АСОС ЙЎҚ БАРЧАСИ ЎЗАРО МАНФААТЛИ ҲАМКОРЛИККА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

Яқинда мамлакатимиз Энергетика вазирлиги ва "Газпром" компанияси ўртасида газ соҳасида ўзаро ҳамкорлик бўйича "йўл харитаси"нинг имзолангани жамоатчиликда айрим саволларни туғдирди ва турли талқин қилиш ҳолатлари ҳам учради.

Энергетика вазирлигининг айни шу муносабат билан эълон қилган расмий баёноти асоссиз таҳмин ва саволларга мутлақо ўрин қолдирмади. Баёнотда маълум қилинишича, олиб борилган музокаралар ҳамда "йўл харитаси"да Ўзбекистон Республикасининг мавжуд газ транспорти тизимига эгаллик ҳуқуқини тўлиқ сақлаган ҳолда ички бозорга табиий газни зарур миқдорларда етказиб бериш мақсад қилинган. Бунда газ транспорт тизими кимгадир берилиши ёки суверенитетимизга қандайдир таҳдид умуман йўқ.

Шунингдек, расмий ахборотда жорий йил 24 январь кунини Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги ва "Газпром" компанияси ўртасида музокаралар ўтказилиб, унда Россиядан Ўзбекистонга табиий газ етказиб беришнинг техник имкониятлари муҳокама қилингани ва "йўл харитаси" имзолангани билдирилган. Энергетика вазирлиги ишчи гуруҳ тuzилгани, Қозоғистон ва Ўзбекистон ҳудудидан ўтувчи "Ўрта Осиё – Марказ" газ қувури орқали газ транзитини амалга ошириш учун зарур бўладиган техник чора-тадбирлар келишиб олингани ҳам маълум қилди. Ишчи гуруҳ техник жиҳатдан барча ишларни якунлагандан сўнг табиий газни етказиб бериш бўйича асосий шартлар муҳокама қилинишига келишилган. Вазирлик келгусида ушбу йўналишдаги барча ишлар Ўзбекистон Республикасининг миллий манфаатлари тўлиқ ҳимоя қилинган ҳолда амалга оширилиб, натижалари доимий равишда жамоатчиликка маълум қилиб берилиши ҳақида қатъий позицияни эълон қилган.

Бундан аён бўлганда, давлатимиз, ҳукуватимиз халқимизнинг табиий газга бўлган эҳтиёжини тўлиқ қондириш учун зарур барча чораларни кўрмоқда.

Сир эмас, мамлакатимиздаги иқтисодий ва демографик ўсиш энергия таъминоти узлуксизлигини таъминлашни тақозо этмоқда. Иқлим ўзгаришлари эса энергия захираларини ошириш масаласини юзага келтирди. Бу борада мамлакатимизда амалий ишлар бугун ё кеча бошлангани йўқ, албатта. Айрим рақамлар орқали фикримизни исботлашимиз мумкин. Масалан, ишлаб чиқаришнинг электр энергиясини истеъмолчиларга барқарор етказиш мақсадида сўнгги беш йилда қарий 41 минг километр электр узатиш тармоқлари ва 13 мингта трансформатор пунктлари янгиланган. Натижада 7,3 мингдан ортиқ маҳаланинг

Ақтам ХАЙТОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, O'zLiDeP Сиёсий Кенгаши Ижроия қўмитаси раиси

электр таъминоти яхшиланшига эришилган. Ўрни келганда таққослаш учун айтиш мумкинки, ўтган 25 йил мобайнида 9 300 км электр узатиш тармоқлари, 4 800 та трансформатор таъмирланган. Бу рақамларга изоҳ шарт эмас деб ўйлаймиз. Шу ўринда соҳада ҳал этилиши зарур бўлган масалалар борлиги ҳам аён ҳақиқат. Шундай экан, тизимдаги кенг кўламли ислохотлар изчил равишда давом эттирилишига шубҳа йўқ.

Таъкидлаш жоизки, соҳани ўнглаш йўлидаги дадил қадамларнинг, қўрилаётган чораларнинг ҳеч бири энг улғу ва азиз неъмат бўлмиш мустақиллигимизга ҳеч қандай путур етказмайди, аксинча, иқтисодиётимиз ривожига, мустақиллигимиз мустаҳкамланишига хизмат қилади. Ана шу омиларнинг ҳисобга олган ҳолда O'zLiDeP ҳам мазкур хайрли сиёсий-ҳаракатларни тўла қўллаб-қувватлайди, юқоридеги тилга олинган ҳамкорликка хайрихоҳлигини билдиради. Партияимиз дастурида ҳам шу сингари масалаларга оид позициямиз аниқ-равшан белгилаб қўйилган: "Биз, энг аввало, халқимиз ва мамлакат манфаатларини ҳимоя қилиш ва илгари суришга, яқин ва узок хоржий мамлакатлар, бутун дунё ҳамжамияти билан самарали ҳамкорликни давом эттиришга йўналтирилган ташқи сиёсий фаолиятни қўллаб-қувватлаймиз".

ҲИСОБРАҚАМДАН РОЗИЛИКСИЗ ПУЛ ЕЧИБ ОЛИНСА...

Афсуски, бугунги кунда амалиётда жисмоний ва юридик шахсларнинг банк ҳисобрақамларидан қонун ҳужжатларида белгиланмаган тартибда пул маблағлар ечиш, кўчириш ёки олиб қўйиш ҳолатлари учрамоқда.

Сардорбек ҒИЁСОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты, O'zLiDeP фракцияси аъзоси

Тадбиркорлик – мазкур фаолият субъектлари томонидан қонунчиликка мувофиқ амалга ошириладиган, ўзи таваккал қилиб ва ўз мулкий жавобгарлиги остида даромад олишга қаратилган ташаббускорлик фаолиятидир. Ушбу фаолият субъектлари белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтган ҳамда фаолиятини амалга ошираётган юридик ва жисмоний шахслардир.

Кези келганда айтиш кераки, "Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида"ги қонунда тадбиркорлар ўз пул маблағларини мустақил равишда тасаруф этишлари кафолатланган бўлса-да, аммо бугунги кунда амалиётда уларнинг банк ҳисобрақамларидан қонун ҳужжатларида белгиланмаган тартибда пул маблағлари ечиш, кўчириш ёки олиб қўйиш ҳолатлари учрамоқда. Ушбу ноқонуний ечилган пул маблағлари суд ёки уларнинг юқори органлари томонидан аниқланган тақдирда уларга нисбатан ҳеч қандай жавобгарлик чоралари қўлланилмаган ҳолда, Шунингдек, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексда давлат органларининг мансабдор шахсларига нисбатан ортиқча ундирилган ва тўланган пул маблағларини ўз вақтида қайтармаслик учун жавобгарлик белгиланмаган. Бу эса соҳа вакилларининг доимий ва

ҳақли эътирозига сабаб бўлаётган эди. Масалан, 2021–2022 йилларда юқоридеги ҳолатлардан норози бўлиб Бизнес-омбудсманга 840 та мурожаат келиб тушган.

Бу каби салбий ҳолатларга нисбатан қонуний таъсир чораларини кучайтириш, муаммони бартараф этиш мақсадида ҳозирда "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига тадбиркорларнинг банк ҳисобрақамларида пул маблағлари дахлсизлигини таъминлашга қаратилган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қонун лойиҳасини муҳофаза қилиш ва назорат органларининг мансабдор шахслари жавобгарлигини оширишдан иборат. Ушбу ҳужжат билан тадбиркорларнинг банк ҳисобрақамларидан пул маблағларини уларнинг розилигисиз кўчириш ёки олиб қўйиш ҳолатлари бўйича маъмурий ва жиноий жавобгарлик чораларини белгилаш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг Жиноят ва Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги

кодексларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритилмоқда. Жумладан, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳисобрақамларидаги пул маблағларини уларнинг розилигисиз қонунга хилоф равишда ўтказиш ёки олиб қўйиш мансабдор шахслар ва хизматчиларга базавий ҳисоблаш миқдорининг йигирми бараваридан қиқрик бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади. Шундай ҳаракатлар маъмурий жазо қўлланидан кейин содир этилган бўлса, мансабдор шахслар ва хизматчиларга базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз бараваридан уч юз бараваригача миқдорда жарима ёки уч йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш ёхуд уч юз соатдан уч юз олти соатга мажбурий жамоат ишлари ёки уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд уч йилгача овоздан маҳрум қилиш жазоси белгиланмоқда.

Ушбу лойиҳанинг қонун сифатида қабул қилиниши O'zLiDePнинг асосий электорати бўлган тадбиркорлар ва фермерлар фаолиятининг жадал ривожланиши, хусусий мулкни ҳар томонлама муҳофаза қилиш ва ишбилармонлик муҳитини сифат жиҳатидан яхшилаш, мулк ҳуқуқи дахлсизлиги таъминланишига хизмат қилади.

◀◀ Бошланиши 1-саҳифада.

– Ҷаҳондаги ўз номзодининг айнаси ўзбекистон Либерал-демократик партиясида кўйилишига розилик билдирганига нисбатан ҳақиқатдан ҳам ўйланганми? Сизнингча, партиянинг сайловолди дастурига киритилган устувор вазифаларнинг қайсилари бугунгача бажариб бўлинди?

– Шахсан мен табиатан сиёсий-иқтисодий қарашлари либерал инсонман. Яъни жамиятда ҳар бир фуқаро ўз ижтимоий-иқтисодий танловларида эркин бўлиши (албатта, бошқа бир фуқаронинг ҳуқуқ ва эркинлигини суиистеъмол қилмаган ҳолда), давлатнинг иқтисодий ётадлуши ва роли чекланиб, фақат унинг қондаларини белгиловчи сифатида бўлиши, барча иқтисодий муносабатлар бозор қоидалари асосида амалга оширилиши тарафдориман. О'zLiDePнинг ҳам асосий мақсад ва принциплари шахсий қарашларимга бевоқифа ҳаммадан ҳам яқинроқ. Яъни жамиятда тadbиркорликни ривожлантириш, фуқароларнинг шахсий эркинлиги ва ҳуқуқларини кенгайтириш каби олий ғоялар атрофига қурилган. Шу боис ҳам менга О'zLiDeP сиёсий куч сифатида табиий танлов бўлган.

Энди айнан шу партиянинг сайловолди дастурига тўхталадиган бўлсак, уйлайманки, ўтган мuddат оралиғида партия ўз олдига қўйган бир қатор мақсадларни амалга оширишга, ташаббусларни илгари суришга эришди. Хусусан, иқтисодий давлат улушини қисқартириш, тadbиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш ва бюрократик тўсиқларни камайитириш, ер участкаларини хусусийлаштириш ва хусусий мулк дахлсизлигини мустаҳкамлаш, шахсининг фуқаролик ҳуқуқ ва эркинликларини кафолатлаш, давлат хизматлари соҳасини тартибга солиш, қишлоқ хўжалиги соҳасида давлат буюртмасига чек қўйиш борасида муҳим қонун ҳужжатлари қабул қилишга эришилди. Жумладан, О'zLiDePнинг Қонунчилик палатасидаги фракцияси аъзолари ташаббуси ва фаолиги билан қабул қилинган "Ер участкаларини компенсация эвазига жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш тартиб-таомиллари тўғрисида", "Қишлоқ хўжалиги мўлжалланмаган ер участкаларини хусусийлаштириш тўғрисида", "Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида", "Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари тўғрисида"ги каби қонунларни бунга мисол сифатида келтириш мумкин.

Лекин тан олиш керак, ҳали сайловолди жараёнларда электорат олдида берилган ваъдаларимизнинг уддасидан тўла чиқа олганимиз йўқ. Парламентдаги энг йирик партия сифатида сайловчилар ишончини қозониш, уларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш нўқтаи назардан бажарилиши муҳим бўлган бир қатор масалалар ҳамон ўз ечимини кутмоқда. Хусусан, иқтисодий давлат монополияга чек қўйиш ёки уларнинг улушини қисқартириш, ташқи савдон эркинлаштириш, коррупцияга қарши кураш, қонун устуворлигини ва одил судловни таъминлаш, энергетика соҳасида ислохотларни амалга ошириш бўйича қонунчиликни такомиллаштириш каби вазифалар олдимизда турибди.

– Баъзан сайловчилар ва, айниқса, ОАВ вакиллари депутатлар фаолиятига оид ҳар хил эътирозли гап-сўзларни ҳам эшитиб қоламиз. Айрим довлар муаммо ва масалалар кенг жамоатчилик томонидан қизғин муҳокамага сабаб бўлаётганида халқ сайлаган вакиллар муносабат билдиришда сусткашлик қилишди, деган қарашларга нима дейсиз?

– Вазиятга умумий ракурс билан қараганда, тан олиб айтиш керакки, сўнгги йилларда мамлакат бошқаруви

ВАЪДА БЕРИШ ОСОН, ЛЕКИН УДДАЛАШ ҚИЙИН

жараёнида парламентнинг роли ва иштироки сезиларли даражада фаоллашди. Шу билан бирга, парламент фаолиятида жамоатчилик билан алоқалар яхшиланди, қонун лойиҳалари муҳокаmaları ва уларни қабул қилиш жараёнлари шаффофлашди.

Бошқа томондан, давлат раҳбари ташаббуси билан илгари сурилган сиёсий ислохотлар натижасида фуқароларнинг ҳам сиёсий жараёнларда иштироки кенгайди, давлат бошқаруви органлари фаолияти устидан жамоатчилик назорати ўрнатиш ва уларга баҳо бериш имконияти яратилди. Бу эса ўз-ўзидан фуқаролар томонидан нафақат парламент ёки депутатлар, балки барча давлат органлари мансабдор шахслари фаолиятига нисбатан танқидий қарашлар шаклланишига олиб келди. Қайсидир маънода бу табиий жараён ҳам.

Шу билан бирга, тан олиш керак, барча бўғиндаги депутатлар фаолияти тўла-тўқис қониқарли деб мақташга шошилмайлик. 2019 йилги "Янги Ўзбекистон – янги сайловлар" шiori остида бўлиб ўтган сайловларда халқимиз ўзи сайлаган депутатлар, партияларга катта ишонч билдирган эди, лекин ана шу билдирилган ишонч қай даражада ўзини оқлади, деган саволга жавоб топиш фурсати ҳам етиб келди деб ўйлайман. Афсуски, сайловчиларни қўйиб қолган масалалар ва муаммоларни ҳар доим ҳам "катта минбарга" олиб чиқолганимиз йўқ.

Аслида фуқаролар томонидан депутатлар шаънига билдирилган ҳақиқий эътироз ва асосли танқидлар сиёсий партияларга ҳам ўзига хос сигнал бўлиши керак. Агар воқеалар ривож ўзгариб, партиялар ва депутатлар фаолияти кескин ўзгармаса, келгуси сайловларда сиёсий партиялар ва депутатликка номзодлар учун осон бўлмастлигини тахмин қилиш қийин эмас.

– Бундан 20-25 кунча аввал, яъни халқона ибора билан айтганда бўлса, қора совуқ маҳалидаги айрим идоралар томонидан палатартишлик, шовқалоқлик билан қабул қилинган ўзарувчан қарорлар, бугунги гапнинг эртага тўғри келмаслиги, баъзи мутасадди вазирликларнинг хатти-ҳаракатларига депутат сифатида қандай муносабат билдирасиз?

– Аномал совуқ деб номланган синобли кунларда ўқув муассасаларида таътил мuddатини узайтириш борасидаги пала-партиш қарорлар қайсидир маънода бошқарув тизимидаги камчиликларни кўрсатиб берди. Биринчи навбатда, қарорларнинг бу шаклда қабул қилиниши, давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, бошқарув тизими ҳали ҳам "қўл бошқаруви" асосида юритилаётганининг исботи бўлди.

Иккинчидан, вазирликлар томонидан қабул қилинган қарорларнинг қисқа мuddатда қайта-қайта ўзгарили-

ши ўша мақамаларда ўз соҳаларига оид давлат сиёсатини амалга оширишда бошқарув мустақиллиги етишмаслигини, вазирларда эса, афсуски, қабул қилинган қарорлар учун сиёсий масъулият ва жавобгарлик йўқлигини аниқлади.

Учинчидан, ҳудудларда ҳокимлар яқка бошқарувига чек қўйилиб, маҳаллий ҳокимият органларига малака, кўникма ва лаёқат жиҳатидан муносиб ҳокимлар тайинла-ниши/сайланиши нақадар муҳимлигини аниқлаб етдик. Токи ҳудудларда мустақил, профессионал ишловчи ва, энг асосийси, ижро ҳокимиятининг фаолияти устидан назорат ўр-ната оладиган, ҳокимлар ваколатини тийиб турадиган хо-лис маҳаллий кенгашлар фаолияти йўлга қўйилмас экан, ҳеч кимга ҳисобдори бўлмаган, ваколатлари чексиз ҳоким-ларнинг қарорлари ижроси бўйича муаммолар ечимини топиш оғир кечади.

– Нисбатан чекина бошлаган қиш фаслининг инжиқликларига ҳаммамиз гувоҳ бўлдик, тўғрими? Масалан, аномал совуқ кун-лари юртимизда юзага келган энергетик инкирозларни оқилона энгиб ўтишда парламент ва партияларнинг ҳозирги ўрни қандай бўлиши керак? Жумладан, сиз аъзоси ҳисобланган О'zLiDeP фрак-цияси қандай ташаббусларни илгари сурса, мавжуд муаммолар юмшатишга, оддий одамлар ҳаёти ва умумий иқтисодий зарари камайишига эришилди?

– Парламент ва сиёсий партияларнинг маълум бир тармоққа оид муаммолар ечимидagi асосий вазифаси соҳа ривожини учун мустаҳкам ҳуқуқий асосларни яратиш ҳамда мазкур қонун ҳужжатларининг ижроси юзасидан ижро ҳо-кимияти фаолиятини назорат қилиб боришдан иборат. Шу маънода, бир мuddат мамлакатда юзага келган энергетик инкирозларни бартараф этиш учун соҳада амалга ошири-лиши лозим бўлган ислохотлар учун парламент томонидан зарур қонунлар қабул қилиниши, ҳуқуқий асослар ярати-лиши керак, деб ҳисоблайман.

Таҳлилларга қарайдиган бўлсак, кейинги пайтлар-да энергетика соҳаси бўйича муаммолар юзага келаётган-нинг бош сабаби аҳоли ва корхоналар ҳамда иссиқлик ташиқлотларига етарли микдор ва босимларда газ етказиб берилмаётгани билан боғлиқ. Яъни соҳага бозор муноса-батлари жорий қилинмагани боис газ қазиб чиқариш кес-кин камайган, чунки газ қазиб чиқаришни оширишга иқти-содий рағбат йўқ. Қолаверса, нархлар талаб ва тақдир асосида белгиланмаслиги оқибатида амалдаги газ истеъм-ол харажатларини қоплаш учун бир йилда буюджетдан 16 трлн. сўмдан ошиқ маблағ йўналтирилмоқда. Лекин давлат бюджетидан ажратилаётган бу субсидия маблағларидан газ ва электр яши таъминланган, яъни асосан пойтахт ва марказий шаҳарларда яшовчи даромади нисбатан юқори аҳоли фойдаланмоқда.

Уйлайманки, энергетика соҳасига ҳам тўлиқ бозор му-носабатларини жорий этиш, нархларнинг эркин белгила-ниши учун кераклик ҳуқуқий асос яратиш зарур. Бу бир то-мондан, газ хомашисини етказиб беришни (хоҳ маҳаллий, хоҳ импорт) оширса, иккинчидан, аҳоли ва корхоналар томонидан энергетика истеъмолида тежамкорликни рағ-батлантиради. Албатта, бу коммунал хизматлар нархлари-нинг ошишига сабаб бўлиши ва аҳолининг кам даромадли қисмига қийинчилик туғдириши мумкин. Лекин ҳозирда газ қазиб чиқариш учун ажратилган тежалайдиган 16 трлн. сўм маблағнинг бир қисмини аҳолининг айнан қийналган қисмини тўғридан-тўғри, манзилли рўйхат асосида қў-лаб-қувватлашга йўналтириш орқали нархлар ошишининг салбий оқибатларини юмшатиш мумкин.

Озод РАЖАБОВ суҳбатлашди.

◀◀ Бошланиши 1-саҳифада.

ЙИРИК КОРХОНАЛАР – БАНДЛИК АСОСИ

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, О'zLiDeP фракцияси раҳбари, Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши раиси Актам Хантов гуруҳ аъзолари билан биргаликда бу ҳудуднинг ижтимоий-иқтисодий ўсиш кўрсаткичлари, янги ташкил қилинган корхоналар, тadbиркорлик субъектлари, кластерлар фаолияти, аҳоли томорқалари билан танишди.

Дастлабки ўрганиш Гулистон шаҳрида фаолият олиб бораётган "Mili teks Sirdaryo" МЧЖда бошланди. Корхонада 400 та янги иш ўрни яратилган. 33 миллион АҚШ доллари (шундан 16 млн 500 минг АҚШ доллари "Миллий банк" кредит маблағлари) ҳисобига барпо этилган. Иши-хизматчилар пахта титиш, бутлаш, пиликлаш, қалава ипни ҳалқалаш, йигириш ҳамда ипни ўраш цехларида ишламоқда. Германиянинг замонавий ускуналари билан жиҳозланган корхонанинг махсулотлари Хитой ҳамда Туркияга экспорт қилинмоқда. Ишчилар билан мулоқотларда бундай йирик ишлаб чиқариш субъектларининг ишга туши-рилиши минглаб иш ўрни яратилиши, аҳоли фаровонлигини таъминлашга хиз-мат қилиши алоҳида эътироф этилди. Яна бир эътиборли жиҳати, ушбу корхона қошида партиянинг бошланғич ташкилоти фаолияти ҳам йўлга қўйилган.

ТОМОРҚА – ДАРОМАД МАНБАИ

Сиёсий куч етакчиси Гулистон туманидаги хонадонларда ҳам бўлиб, аҳо-лининг томорқаларидан фойдаланиш ҳолатларини кўздан кечирди. Аҳмад Яс-савий маҳалласилик Толибжон Қосимов иситиш тизимисиз иссиқхона ташкил қилган. 5,5 сотихда редиска, исмамоқ, помидор ва булғор қалампирининг "Фер-рари" навидан йилда уч марта ҳосил олмақда. "Намунали томорқачи" кўрак нишонини соҳиби қаҳратон совуқда ҳам кўчларини сақлаб қолибди. Ҳозирда уларни янги мавсумда екишга тайёрламоқда. Кўпчиликнинг ҳавасини келтирув-чи бу хонадонда уюштирилган семинарда Сирдарё вилоят ҳокими вазифа-сини бажарувчи Акмалжон Маҳмудалиев, ҳоким ёрдамчилари ва маҳалла ра-ислари қатнашиб, соҳибкор оила фаолиятини ҳудуд миқёсида кенгроқ тарғиб этишга қақирди.

Яна бир ибратли мисол: Бобурбек Аъзамов Гулистон давлат университе-тида таҳсил олиб, жисмоний тарбия ўқитувчиси мутахассислигини эгаллаган. Тўрт йил олдин қизиқиши сабаб тез кўпаядиган ва қисқа мuddатда даромад кел-тирадиган қўвчиликни йўлга қўйган. Деҳқонбод шаҳарчасига қарашли Аҳ-мад Ясавий маҳалласида истиқомат қилувчи Бобурбек хонадонда 30 турдан зиёд зотли узунқулқор очиқ ва ёпиқ уйчаларда парвартиш қилинмоқда.

– Бу ҳайвонлар тоза ҳавода соғлом ўсади, юнлари қалин ва сифатли бўла-ди, – дейди Бобурбек Аъзамов. – Йилига икки мартаба 5-10 тагача кўпаяди, 100 минг сўмдан 5 миллион сўмгача қийматда сотилади.

Тadbиркор келажақда 50 миллион сўм микдорда кредит олиб, момиқлари сонини 500 тага етказиш ва янги иш ўринлари яратиш ниятида.

ЗАХИРА ЕТАРЛИ

Тadbиркор Илҳом Ҳасановнинг Корея технологияси асосида қурилган ис-сиқхонасида гидропоника ва томчилаб суғориш орқали ашиқ, сариқ ва қизил рангли булғор қалампир, бодиринг ва помидор етиштирилиб, ички ва ташқи бо-зорларга чиқарилмоқда. Имтиёзли кредит маблағлари асосида барпо этилган иссиқхонада 20 нафар маҳаллий аҳоли доимий иш билан таъминланган.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, О'zLiDeP фракцияси аъзоси Ботирбек Тўразода Сирдарё туманининг иқтисодий ўсиш суръатла-ри, озиқ-овқат махсулотларини етиштириш, сақлаш, қайта ишлаш корхоналари фаолияти билан танишди. Яқиндагина иш бошлаган "Yallama mega export" жа-миятининг катта ҳажмдаги қишлоқ хўжалиги махсулотларини сақлаш учун мўл-жалланган музлаткичда 1 000 тонна пиёз, 400 тонна картошка, 300 тонна қарам, 200 тонна сабзи, 200 тонна лавлаги ва 100 тонна турп сақланаётгани халқ ва-кили эътиборини тортиди. Захирадаги ушбу махсулотлар аҳоли талабидан келиб чиқиб, ички ва ташқи бозорларга йўналтиришга мўлжалланган. Депутат кор-хона раҳбари Отабек Сапарбаевга фаолиятини янада кенгайтириш борасида ҳам ўз тақлифларини берди. Тadbиркорнинг бандлигини таъминлаш, иқтисодий ривожига ҳиссаси алоҳида эътирофга лойиқ.

Кўёш маҳалласилик ёш тadbиркор Жасурбек Усайилов эса 6 йилдан буён 8 сотихлик иссиқхонада 250 минг помидор кўчати етиштиради. Жалила, бисга-ра ва адриатика навларини парваришлаб, аҳолига ва иссиқхоначиларга етказ-иб бериш орқали йилига 140 миллион сўм даромад оляпти.

Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши, туман ҳокимияти ва бошқа масъул ташкилотлардан иборат ишчи гуруҳ аъзола-ри уч кун мобайнида жойларда аҳоли вакиллари билан амалий мулоқотни да-вом эттириб, "Agro eco technology" Хитой-Ўзбекистон қўшма корхонасининг да-ласида ҳам бўлишди. Чин элидан келтирилган икки хил навдаги пиёз 27 гектар майдонга экилган. Гектаридан 25-30 центнердан ҳосил олиш режалаштирилган. Марварид пиёз февраль ойининг иккинчи ярмида йиғиб олинди, ички ва ташқи бозорларга етказилиши режалаштирилган.

ДЕҲҚОНОБОД АНОРИ – МИРЗАБОДДА

Мирзаобод туманидаги "Деҳқонбод асл анори" ишлаб чиқариш корхона-сини беш йил аввал ташкил қилинган. Исроил Нейматов ўз оила аъзолари бил-ан томорқасидан ташқари 2 гектарда анорзор барпо қилди. Кейин бу майдон 4, сўнгра 7 гектарга етказилди. Бугунги кунда "Деҳқонбод асл анори" ишлаб чиқариш корхонасининг 109 гектар ери бор, 59 гектарига анор кўчатлари қа-далган. Бу кенг-мўл боғдан олиннадиган ҳосил юз фоиз қайта ишланади.

Анорзорни 600 гектарга етказиш режалаштирилган. Янги боғларга Озар-бойжондан олиб келиб, ҳар тупи ўртача 100 килограмм ҳосил берадиган кў-чатлар ўтказилади. Йилига 1,5 миллион литр шифобахш шарбат ишлаб чиқар-ишга эришилади. Маҳсулот юз фоиз хорижга экспорт қилинади. Сир эмас, унинг мевасидан баргигача фойдали, даромад келтирувчи. Бу корхона Европа Иттифоқининг "Ўзбекистоннинг қишлоқ ҳудудларини барқарор ривожланти-риш" дастури доирасидаги лойиҳа асосида фаолият юритади. Тўрт йил давом этган ушбу ҳамкорликни яқинда яна шунча мuddатга узайтириш бўйича мемо-рандум имзоланди. Анор етиштириш ва қайта ишлаш бўйича озарбойжонлик тadbиркорлар билан яна бир катта лойиҳа режалаштирилди. 20 млн доллар-лик қийматдаги ушбу лойиҳа анорнинг нафақат мевасидан, барги, данаги, пўст-логидан ҳам даромадли, харидорлар маҳсулот олишни таъминлайди. Данагидан мой, барги ва пўстлогидан қора ҳамда қўқ оти тайёрланади. Дарвоқе, "Деҳқо-нобод асл анори" раҳбари, "Дўстлик" ордени соҳиби Исроил Нейматов "Анор-чилик сирлари" китобининг муаллифи ҳамдир.

ТЕРМОСНИНГ МИЛЛИОНЛАРИ – ТАДБИРКОРНИНГ МИЛЛИОНЛАРИ

Боёвутдаги кўп тармоқли "Ҳазратулло Шукуров" фермер хўжалигига Зухра Шукурова раҳбарлик қилади. 30 нафар қишлоқдошнинг доимий иш билан таъ-минлаган. Хўжалиқда 150 бош қорамол, қорабайир ва жайдари отлар боқил-моқда. Фермер сутни қайта ишлаш корхонасини ҳам ишга туширмоқчи. Бундан ташқари, 13 сотихлик термос усулидаги иссиқхонада Фарғонадан лимон кўчат-ларини келтириб ўтказиб, парваришлаб, мавсумда 7 тонна ҳосил олди.

Боёвутлик яна бир миришкор Жалолиддин Абдужабборов 5 сотихлик ис-сиқхонасида томчилаб суғориш орқали саримсоқини етиштирмоқда. Ҳосил февраль охирида етилади, 20 миллион сўм даромад келиши мўлжалланяпти. Ундан бушаган ерга эртаги бодиринг, сўнг помидор экиб, йилига уч марта ҳо-сил олиб, оила даромадини бутлаб келмоқда. Шу тумандаги Фаҳриддин Раҳма-тов ўғиллари билан томорқада 4 та кичик сунъий ҳовуз барпо этишди. Африка лаққа балиғини етиштириб, мўл даромад эгаси бўлишди. Баҳона эмас, имкони-ят излайдиган одам ҳаракатда бўлади. Истиқбол маҳалласида яшовчи Бахтиёр Қорабоев ер сатҳидан икки метр чуқурликда, иситиш тизими талаб этмайдиган иссиқхона барпо этди. Унда тропик мевалар етиштирмоқда.

Юртбошимиз ушбу вилоятга ташрифи чоғида "Сирдарё вилояти ишсизлик йўқ ҳудудга айланади", деб ишонч билдирган эди. Бугунги кунда бу ерда амал-га оширилган хайрли ишлар ҳам ана шу эзгу амалларнинг дебосчаси десак муболага бўлмайди.

Дилорам ЭСОНОВА,
журналист

ИНСОН ҚАДРИ УЧУН

Арнасой туманида аҳоли билан мулоқотнинг янги тизими йўлга қўйилмоқда. Бунда "Оққўрғон тажрибаси"дан фойдаланишга келишилгани бежиз эмас. Натижада фуқароларни қийнаб келатган муаммоларни аниқлаш ва бартараф этиш юзасидан аниқ чора-тадбирлар амалга оширила бошланди.

АРНАСОЙДА "ОҚҚҰРҒОН ТАЖРИБАСИ"

ёхуд обод маҳаллалар қиёфаси бутун тумanning ободлигига етаклаётганига жонли мисоллар

Хўш, нима учун маэкур тажриба айнан Арнасойда жорий этиляпти, ахир бошқа ҳудудларда ҳам ечилмаган масалалар етарли-ку, деган савол туғилиши табиий.

Маълумки, Президентимиз Шавкат Мирзиёев Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига йўллаган Мурожаатномасида ҳудудлар ўртасидаги иқтисодий тенгсизликни қисқартириш, барча туман ва шаҳарларни бир маромда ривожлантиришга янги чора-тадбирларни алоҳида таъкидлаган эди.

Жорий йил бошидан мамлакатимиздаги туман (шаҳар)лар мавжуд шароити, салоҳияти ва имкониятларидан келиб чиқиб, 5 та тоифага ажратилди. Эндиликда тадбиркорлар учун субсидия, кредитлар ва компенсациялар шу тоифалардан келиб чиқиб ажратилади. Улар учун солиқ ставкалари ҳам хил бўлади. Мана шу мезон асосида республикамиздаги 208 та туман ва шаҳар бешта тоифага бўлинди. Арнасой мамлакатимиздаги табиий ва иқтисодий шароити оғир бўлган 20 та туман рўйхатидан ўрин олди ва бешинчи тоифага киритилди.

Айни пайтда мутасадди вазирилик ва идоралар, вилоят ва тумандаги ташкилот, корхона ва муассасаларнинг раҳбарлари бириктирилган ишчи гуруҳ "Оққўрғон тажрибаси" асосида Арнасой туманида аҳолий ўйлантисиди келатган ижтимоий-иқтисодий масалаларни маҳаллалар кесимида "хонадон-

бай" ўрганишни ниҳоясига етказди. Туман даражасида 43 та, вилоят даражасида 28 та ва республика даражасида 99 та ҳал этиладиган муаммо ва камчиликлар аниқланиб, уларни 45 кун ичида бартараф этиш юзасидан амалий ишлар олиб борилаётган.

– "Оққўрғон тажрибаси"нинг дастлабки самаралари ҳозирда-ноқ кўринди, – дейди маҳаллий кенгашга **О'zLiDeP**дан сайланган депутатларимиздан бири **Гулмира Зоитова**. – Энг муҳими, одамларда вазият яхши томонга ўзгараётганига ишонч пайдо бўлди. Аҳолийнинг қўллаб-қувватлаши эса кўзланган марраларга етишда долзарб аҳамият касб этади.

Ишчи гуруҳ мавжуд муаммоларни имкон қадар тезроқ ечишга интилаётгани ишончи янада мустаҳкамламоқда. Мисол учун, айрим ҳудудларда электр трансформаторлари, тармоққа уланган симлар эскириб, ўз мuddатини ўтаб бўлгани сабабли узилчилар рўй бериб, "свет" ўчиб қолаётган. Урганишлар давомида 3 та трансформатор янгиланиб, 10 та таъмирланди. 58 та темир-бетон устун ўрнатилиб, юқори кучли ички симлар алмаштирилди. Чўлуқвар маҳалласида 3,4 километри ичимлик суви тармоғини тортишга киришилди. Водий маҳалласида жойлашган марказий сув иншоотидаги 2 та насос капитал таъмирланиб, қайта ишга туширилди.

Бу каби ижобий ишлар деярли барча соҳаларда амалга

оширилмоқда. Ижтимоий ҳимояга муҳтож оилалар, ногиронлиги бор инсонлардан хабар олинди. Масалан, Мирзо Бобур, Фафур Фулом, Ғолиблар ва Олтин водий маҳаллаларидаги 2 минг 610 та хонадоннинг барчасига уйма-уй кириб чиқилди. Унинг натижаларига кўра, 24 та тураржойга газ баллонни етказиб берилди. Шунингдек, 3 нафар фуқарога кредит ажратилди, 10 нафарга яқини ишга жойлаштирилди, 23 кишига эса ижтимоий ёрдам кўрсатилди.

Гулбаҳор маҳалласида яшовчи, "Аёллар дафтари"га киририлган Х.Махатовга уй-жойини таъмирлаш учун зарур қурилиш материаллари тўлалигича етказиб берилди.

– Беш йил муқаддам "Обод маҳалла" дастури бошланганда барчамиз манасликларга ҳавас қилган эдик, – дейди меҳнат фахрийси Исоқ ака Аввалбоев. – Бугун биргина маҳалла эмас, бутун Арнасой тумани обод мингизга айланаётганидан қувонмай бўладими ахир!

Хулоса ўрнида таъкидлаш жоизки, ҳар бир соҳада туман, вилоят ва республика миқёсида масъул вакилларнинг биргаликда олиб бориши, яқин ҳамкорлиги муаммоларга тезкорлик билан ечим топишда муҳим омил бўлмоқда.

Баҳром МИРЗАҚОБИЛОВ,
"XXI asr" мухбири

Жиззах вилояти

БИЗНИНГ ВАКИЛИМИЗ

ЭЛЕКТОРАТГА ҲИСОБ БЕРИШ — МАЖБУРИЯТ!

Жомбой туманидаги 25-Нурафшон сайлов округидан халқ депутатлари туман кенгашига сайланган Нодир Тўраев О'zLiDePнинг ҳудуддаги энг фаол аъзоларидан биридир. Унинг Кудуқли маҳалласидаги сайловчилари билан ўтказилган навбатдаги учрашувда бу фикр яна бир бор ўз тасдиғини топди.

Маэкур мулоқот давомида партияимиз депутати 2022 йил давомида амалга оширган ишлари юзасидан электрорат вакилларига ҳисоб берди. Жумладан, ўтган йили келиб тушган 78 та мурожаатнинг 50 тасини қандай ечгани ва бу жараёнинг аҳамияти хусусида сўзлади. Муаммолар масалаларни ижобий ҳал этишга интилиш депутатнинг сайловчи олдидagi мажбурият экани ҳақида батафсил тўхталиб ўтди.

Ана шундай саъй-ҳаракатлар натижасида Кудуқли маҳалласидаги трансформатор янгисига ўзгартирилди. Эскирган симёғочлар бетон устунларга алмаштирилди. Халқ ноибининг шахсий ташаббуси туфайли ўндан ортиқ кам таъминланган оилаларга газ баллон олиб берилди. Бундан ташқари, Зилола Асадова, Шахло Ҳабибова сингари маҳалладошларнинг уйлари таъмирланди. Ҳомиллар кўмагида баъзи хонадонларнинг том қисми ёпилиб, янги эшик-ромлар безағаз ёрдам сифатида топширилди.

Ўз сайловчиларининг галдаги "имтиҳони"дан яхши ўтган Нодир Тўраев ўша кунги фуқароларнинг яна ўндан ортиқ мурожаатларини қабул қилди. Хусусан, Майсара Сафарова ва Элёр Ачилбоев ички кўчаларга тош тўкишга ёрдам беришни сўрди. Феруза Дилмуродова уйини битказишга қийнаётгани

учун имкон қадар кўмак кераклигини айтди. Ойжаҳон Ашурова эса "Темир дафтар"га киритиш бўйича мурожаат қилди. Депутат ҳар бир сайловчининг сўровларини батафсил эътибор олди.

Шу куннинг ўзида депутат маэкур маҳаллада жойлашган 29-мактабнинг битирувчи синф ўқувчилари билан учрашди. Ушбу мактабда жами 615 нафар бола тахсил олаётган бўлса, шундан 45 нафари битирувчидир.

Нодир Тўраев уларга бугунги кунда давлатимиз раҳбарининг ўшларни қўллаб-қувватлаш сиёсатида таълим ислоҳоти юқори ўринга қўйилгани таҳсинга лойиқлиги хусусида жонли мисоллар билан гапириб берди.

Насиба МҮМИНОВА,
О'zLiDeP Самарқанд вилоят
кенгаши бўлим mudiri

ЧЕКЛАНМАГАН ЭҲТИЁЖЛАРНИ ЧЕКЛАНГАН РЕСУРСЛАР ОРҚАЛИ ҚОНДИРИШ

иқтисод фанлари доктори Бобур ВАЛИЕВ билан суҳбат

– Келинг, суҳбатимизни кўпчилик учун қутилмаган савол билан бошлаймиз: жамиятдаги иқтисодий муносабатларни чуқур таҳлил ва даврлараро таққос асосида ўрганаётган олим сифатида айтинг-чи, Бобур Ботирович, бой бўлиш учун ўзи нима қилиш керак?

– Мен бу ҳақда жиддий ўйлаб кўрмаган эканман. Шунинг учун ҳозирнинг ўзида унинг жавобига қизиқиб қолганимни яширмайман. Албатта, ҳар бир инсон бадавлат яшашга интилади. Иқтисодчи сифатида бой бўлиш учун, аввало, виждонли бўлиш керак, деб ўйлайман.

– Жавобингиз ноанъанавий ва ўзига хос бўлди. Биз одатда виждон тушунчасини инсонларга нисбатан ишлатамиз. Наҳотки, иқтисодиётнинг ҳам виждони бўлса?

– Бўлмасам-чи. Аммо ижозат берсангиз, иқтисодиётнинг виждони нималигини суҳбатимиз давомида очиб берсам. Умид қиламанки, виждон билан иқтисодий муносабатлар ўртасидаги чамбарчас боғлиқлик газетхонларда қизиқиш уйғотади.

– Демак, виждонли иқтисодиёт ўзи нима деган саволга жавоб топилса, бой бўлишнинг сири ҳам очилади, шундайми? Иқтисодиёт ўзи нима деган саволга оддий таъриф берсангиз...

– Жуда тўғри айтдингиз, ушбу тушунчанинг моҳиятини теран англамасдан туриб, уни ривожлантириш ҳақида фикр юритиш мушкул. Иқтисодиёт атамаси араб тилидан кириб келган бўлиб, тежамкорлик маъносини англатади. Илмий адабиётлар ва фанда "экономика" сўзидан фойдаланилади. У юнон тилида "ойкос" – уй ҳўжалиги, "номос" – қоида деган сўзларнинг йиғиндиси бўлиб, уй ҳўжалигини юритишни ифодалайди. Экономика биринчи марта миллоддан аввалг IV асрда қадимги юнон ёзувчиси ва тарихчиси Ксенофонт томонидан ишлатилган. Буюк файласуф Аристотель ҳам иқтисодиётни ҳўжалик фаолиятини тўғри юритиш санъати сифатида баҳолаб, бу тушунча фақат бойлик орттириш билан чекланиб қолмаслигини ёзиб қолдирган.

Машҳур Кэмбриж луғатида иқтисодиёт – мамлакатнинг бойлиги яратиладиган ва ишлатиладиган савдо-ишлаб чиқариш тизимидир, дея таъкидланган. Замонавий адабиётлардаги таърифларни умумлаштириб айтиш мумкинки, иқтисодиёт бу кишиларнинг чекланмаган эҳтиёжларини чекланган ресурслар орқали қондириш ва ҳўжалик қиладиган ишлаб чиқариш, тақсимлаш, айирбошлаш ва истеъмол қилиш билан боғлиқ ҳўжалик фаолият мажмуи ҳисобланади. Америкалик иқтисодчи Герберт Саймоннинг қайд этишича, иқтисодиёт чекланган ресурслардан оқилона фойдаланиш ҳақидаги фандир.

– Ҳозирда дунё иқтисодиёти қай ҳолатда? Мавжуд ресурслар мамлакатлар бўйича қандай тақсимланган?

– Иқтисодиёт товар ва хизматларни ишлаб чиқариш жараёнига асосланган учун унинг амалдаги ҳолати ҳақмида изоҳлангани мақсадга мувофиқ. Маълумки, иқтисодиётнинг салоҳиятини баҳолашда ялли ички маҳсулот кўрсаткичидан фойдаланилади. Бу индиктор бир йил давомида муайян мамлакат ёки ҳудуд ичида ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг бозор қийматини ифодалайди. Жаҳон банки маълумотига кўра, дунёда ишлаб чиқариш ҳажми 2019 йилда 3,3 фоизга пасайган. 2021 йилда эса 5,8 фоизга ошди. Ишлаб чиқаришнинг 65-66 фоизи хизмат кўрсатиш, 26-27 фоизи саноат, 4-5 фоизи қишлоқ ҳўжалиги ҳиссасига тўғри келмоқда. Мисол учун, АҚШда 2021 йилда ишлаб чиқарилган барча товар ва хизматлар қиймати 22,3 трлн. долларга етган. Хитойда маэкур кўрсаткич 17,7 трлн. доллар атрофида сақланиб турибди. Қарангки, бу икки давлатнинг иқтисодий қудрати алоҳида олинганда ҳам Европа Иттифоқидаги 27 та мамлакатнинг умумий ишлаб чиқариш ҳажмидан кўп экан. Яъни Европа Иттифоқининг ялли ички маҳсулоти бугунги кунда 17 трлн. доллардан ортиқроқни ташкил этмоқда. Иқтисодиёти йирик давлатлар қаторида, шунингдек, Япония (4,9 трлн. доллар), Ҳиндистон (3,2 трлн. доллар), Буюк Британия (3,2 трлн.), Канада (2 трлн.), Россия (1,8 трлн.), Бразилия (1,6 трлн.) кабиларни санаб ўтиш мумкин.

– Ушбу маконда Ўзбекистон иқтисодиёти қандай ўрин тутайди?

– Мамлакатимиз иқтисодиётида ишлаб чиқариш ҳажми 70 млрд. АҚШ долларига тенг бўлиб, ишлаб чиқариш ҳажми бўйича 76-ўринда турамыз. Аҳоли сонининг кўплиги бўйича 41-, эгалланган ҳудуд нуқтаи назаридан эса 56-поғонадамыз. Ўзбекистон олтин захиралари бўйича 4-, мис захираси бўйича 10-11-, уран захираси бўйича 7-8-ўринни банд қилган. Юртимиздаги 2700 га яқин конларнинг умумий минерал хомашёси 3,3 трлн. доллар атрофида баҳоланади. Йилига 320 кўёшли кунимиз бор. Бундан ташқари, заманимизда табиий мева ва सबзавотларнинг 350 тури мавжуд.

Ўзбекистонда 1 км/квадрат майдонга ўртача 76 киши тўғри келади. Бу кўрсаткич Сингапурда 8500, Корея Республикасида 519, Германияда 230 кишига тенг. Табиий ва инсон ресурслари бўйича мамлакатимиз салмоқли имкониятларга эга. Шунинг учун ҳам инсон капиталини ривожлантириш ҳозирда иқтисодиётимиз олдида турган энг муҳим вазифа ҳисобланади. Чунки аҳоли жон бошига тўғри келувчи ишлаб чиқариш ҳажми дунёда ўртача 12 минг доллар бўлган бир пайтда Ўзбекистонда бу рақам 2 минг доллардан кўпроқни ташкил этмоқда.

– Сизнинг назарингизда миллий иқтисодиётни жаҳоннинг ўртача кўрсаткичи даражасига қўтариш учун нималар қилиш керак?

– Дарон Ажемўғли ва Жеймс Робинсон томонидан 2012 йилда нашр қилинган "Мамлакатлар таназзули сабаблари: қудрат, фаровонлик ва камбағаллик манбалари" китобида айрим мамлакатлар фаровонроқ яшашининг сабаби

иқлим, география ёки маданият эмас, балки мамлакатдаги институтлар эканини асослашга ҳаракат қилган. Китоб муаллифлари ўзларининг ўн беш йиллик тадқиқотларига асосланиб, кучи ва маблағини текишиш учун одамлар қаттиқ меҳнат қилса, бойиши мумкинлигига ишонини зарур, бу эса инновацияга рағбат, барқарорлик ва тинчликни таъминловчи ишончли институтлар демакдир.

АҚШдаги "Heritage Foundation" деб номланган ақл маркази томонидан иқтисодий эркинлик индекси (Index of Economic Freedom) ҳар йили 177 та мамлакат бўйича эълон қилинади. Бу индекс қонун устуворлиги (мулк ҳўқуқи, суднинг самарадорлиги, ҳўкуматнинг шаффофлиги), иқтисодиётга давлатнинг аралашуви (солиқ юки, давлат харажати, давлат бюджети ҳолати), тартибга солиш самарадорлиги (бизнес эркинлиги, меҳнат эркинлиги, пул эркинлиги), бозорнинг очиқлиги (савдо, инвестиция, молия эркинлиги) соҳаларини баҳолайди. Ана шу индексининг энг юқори 10 талигидан Сингапур, Швейцария, Ирландия, Люксембург, Янги Зеландия, Тайван, Эстония, Нидерландия, Финландия, Дания ўрин олган. Ўзбекистон эса 117 поғонада жойлашган.

Ўзбекистон иқтисодиётини жадал ривожлантириш учун, аввало, инсон капиталига эътиборни янада кучайтириш, қонун устуворлигини сўзсиз таъминлаш, иқтисодиётга давлатнинг аралашувини камайитириш ва рақамлаштириш орқали коррупция, буйруқбозлик, непотизм каби иллатларга барҳам бериш, тадбиркорларга эркинлик ва тенг имкониятларни яратиш ёрдамида адолат қарор топиши зарур. Янада соддароқ айтганда, ҳар бир юртдошимиз агар қаттиқ меҳнат қилса, юксак илмли бўлса, инновацияларни жорий этса, албатта, бой бўла олиш шароити реалликка айланаётганини кўриши лозим.

– Самарқандда Шанхай ҳамкорлик ташкилоти ва Туркий тилли давлатлар саммитларининг ўтказилгани иқтисодий ривожланишда қандай роль ўйнайди?

– Ўзбекистоннинг ШХТга расийсига даврида 80 дан ортиқ йирик тадбир ўтказилди. Пандемиянинг мураккаб оқибатлари ва янги хавф-хатарларга қарамай, зиммадаги вазифалар тўлиқ bajarилди. Саммит бундай кенг форматда – 14 та мамлакат етакчилари иштирокида биринчи марта ўтказилди. Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг ШХТ-ни 2040 йилгача ривожлантириш стратегиясини тайёрлаш тақлифи эътирофга сазовор бўлди. Уйлайманки, бу каби халқаро даражадаги муҳим саммитларнинг Ўзбекистонда ўтказилиши мамлакатимизнинг ижобий имижини шакллантириш, юртимизга хорижий инвестор ва туристларни кенг жалб қилишда долзарб аҳамият касб этади.

– Иқтисодиётни ривожлантиришга тўсиқ сифатида сақланиб қолаётган қайси муаммоларни алоҳида санаб ўтиш мумкин?

– Албатта, ҳали қилиниши керак бўлган ишлар кўп. Юқорида таъкидлаб ўтганимиздек, табиий ресурслар ҳам, инсон ресурслари ҳам етарли. Иқтисодиётни ислоҳ қилишга ҳуқуқий асос бўладиган катта қонунчилик базаси ҳам мавжуд. Аммо қабул қилинаётган қонун ва қонун ости ҳужжатларининг ижроси масаласида муаммолар бисёр. Жойларда қонун устуворлигини таъминлаш, барча юмушларни инсон манфаатларига хизмат қилдиришда оқсоқликлар кузатиляпти. Айнисса, ҳокимликлар томонидан тадбиркорларнинг ҳуқуқлари бузилгани ачинарли. Айрим рақамларга мурожаат қилсак, 2020 йилда 1723 нафар мансабдор шахс жиноий жавобгарликка тортилган бўлса, бу кўрсаткич 2021 йилда деярли 63 фоизга ошиб, 2804 нафарга етди. Натижада 914 млрд. сўм зарар етказилган. Уларнинг 91 фоизи туман ва шаҳар миқёсидаги ҳодимлардир. Утган йили 704,9 млрд сўмлик бюджет маблағлари ноқонуний ва мақсадсиз сарфлангани маълум бўлди. Хусусан, халқ таълими тизимида 47 млрд. сўм, соғлиқни сақлашда 30 млрд. сўмга яқин қонун бузилиши ҳолатлари аниқланди.

Сақланиб қолаётган яна бир муаммо, бу яширин иқтисодиёт улушининг юқорилиги ва коррупция ҳолатлари ҳамон учраётганлигидир. Яширин иқтисодиётни ҳисоблашнинг турли усуллари мавжуд бўлиб, уларга кўра, юртимизда яширин иқтисодиёт улуши 45-50 фоизни ташкил этади. Иқтисодиётда ҳануз давлат монополияси ёки иқтисодий муносабатларда непотизм элементларидан қутулиб кетолмаяпти. Монополия шундай бир иллатки, у иқтисодиётнинг саратони деб ҳам аталади. Монополия бор жойда рақобат бўлмайди, бозор қонуниятлари ишламайди, натижада нархлар ошаверади, сифат эса ёмонлашади.

Иқтисодиётда ҳақиқий рақобат муҳитининг мавжуд эмаслиги, буйруқбозлик ва таниш-билишчиликнинг урчиғанлиги натижасида инновацияларни яратишга кўнган рағбатнинг сустлиги энг катта муаммодир.

Бахтиёр РУҲИДДИНОВ суҳбатлашди.

ЯНГИ ҚОНУН ЛОЙИХАСИ

ПРОЦЕССУАЛ ЧИҚИМЛАРНИ ҚОПЛАМАЙ ТУРИБ... ОДИЛ СУДЛОВ САМАРАДОР БЎЛМАЙДИ

Шу кунларда норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари муҳокамаси портали – regulation.gov.uzда "Гувоҳлар, жабранувчилар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар ва ҳолисларга тўланиши лозим бўлган маблағларни тўлаш тартиби ва уларнинг миқдорлари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида"ги Вазирлар Маҳкамаси қарори лойиҳаси очиқ муҳокамага қўйилди. Ҳўш, мазкур қарор лойиҳасига қандай эҳтиёж бор эди, унинг ишлаб чиқишига қандай омиллар туртки бўлди? Агар лойиҳа қабул қилинса, соҳада қандай ижобий ўзгаришларга эришилади?

Абдулла СУЛТОНОВ,
Ички ишлар вазирлиги академияси
Жиноят-процессуал ҳуқуқ
қадрафси тадқиқотчиси, юридик
фанлар бўйича
фалсафа доктори, доцент:

Маълумки, давлат ўзининг ҳуқуқни муҳофаза қилиш функциясидан келиб чиқиб, уни амалга ошириш учун махсус ваколатли – тергов, суд ва прокуратура органларини ташкил этади ва сақлайди. Уларга ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, жиноятчиликка қарши курашиш ва одил судловни таъминлашни асосий вазифа сифатида белгилади. Қонун ҳужжатларига мувофиқ, содир этилган жиноят бўйича аввал суриштирув ёки дастлабки тергов шаклидаги тергов олиб борилади ва кейин иш кўриб чиқиш учун судга юборилади. Шахснинг қилмиши судда ўз тасдиғини топиб, айбдорлиги тўлиқ исботлангандан кейин унга жазо чораси белгиланади. Мана шу жараёнлар Жиноят-процессуал ва Жиноят кодекслари ҳамда соҳага оид бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар асосида тартибга солинади.

Таассуфки, одил судловнинг ҳуқуқий асоси бўлган жиноят-процессуал қонунчилигида мулкӣ ҳуқуқлар билан боғлиқ айрим институтлар суд-ҳуқуқ соҳасига доир ислохотлар қамровидан четда қолиб кетаётган эди. Улар орасида энг муҳими процессуал чикимлар институти бўлиб, мазмунига кўра, жиноят ишини юритиш билан боғлиқ бўлган давлат бюджетни, айрим ҳолларда процесс иштирокчилари ҳисобидан қоланадиган харажатларни қамраб олади.

Юқорида таъкидланганидек, жиноят ишларини юритиш жараёни, жумладан, тергов ва суд босқичида жиноят содир этган шахс, яъни гумон қилинувчи, айбланувчининг қилмишини фош этиш, тергов қилиш ҳамда айбдорлиги етарли далиллар билан тасдиқланган шахсга Жиноят кодексидан назарда тутилган жазолардан бирини қўллаш чоралари курилади. Бу жараёнда суриштирувчи, терговчи ва суд ёхуд адвокатдан ташқари бошқа шахслар ҳам иштирок этади. Улардан айримлари, жабранувчи, яъни жиноят натижасида мулкӣ, маънавий ёки жисмоний зарар кўрган шахс ёки жиноят ишларини юритишда кўмаклашадиган гувоҳ, ҳолис, таржимон ёки мутахассис сифатида қатнашади. Тергов ва суд босқичида ушбу шахслар тергов ёки суд ўтказиладиган жойга келиб кетиш, узоқ манзилдан келадиган бўлса, тураржойни ижарага олиш, овқатланиш ва бошқа шу каби кундалик эҳтиёжлари учун маълум миқдорда маблағ сарфлашига тўғри келади.

Шу каби ҳолатлар учун сарфланадиган маблағлар жиноят-процессуал қонунчилигида процессуал чикимлар сифатида тартибга солинади. Жиноят-процессуал кодексининг 75-моддасига биноан "Жабранувчи ёки унинг вакили, гувоҳ, эксперт, мутахассис, таржимон ёки ҳолис сифатида қақирилган шахснинг иш жойидаги ўртача ойлик маоши унинг суриштирувчи, терговчи, прокурор ва суд ҳузурига қақирилиши муносабати билан кетган ҳамма вақт учун сақланади. Ишланмайдиган шахсларга улар кундалик машғулотлари билан шуғуллана олмаганликлари учун ҳақ тўланади. Бундан ташқари, кўрсатилган ҳамма шахслар қақирилиш муносабати билан қилган сарф-харажатларини ундириш ҳуқуқига эгадирлар. Эксперт, мутахассис ва таржимон ўз мажбуриятларини бажарганликлари учун ҳақ олиш ҳуқуқига эга (ушбу мажбуриятлар хизмат топшириги тарзида бажарилган ҳоллар бундан мустасно). Сарф-харажатлар қонунда белгиланган тартибда ва миқдорда тўланади".

Қисқа қилиб айтганда, жиноят процессининг асосий иштирокчиси бўлган жабранувчи ҳамда ишни юритишга кўмаклашувчи шахсларнинг процессуал чикимлари тўлаб берилиши лозим.

Афсуски, бугунги кунда суд ва тергов амалиётида юқоридаги процессуал чиким-

лардан жабранувчилар ва уларнинг вакиллари, гувоҳлар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар, шунингдек, ҳолисларнинг жиноят процессида иштироки билан боғлиқ тўланиши лозим бўлган харажатлар қоплаб берилмаяпти. Бу эса процессуал чикимлар институтининг амалда ишламаётганини билдирadi!

Бунинг оқибатида:
жиноят иши бўйича муҳим маълумотлар ҳақида кўрсатма бериши мумкин бўлган гувоҳлар ёки ҳолисларнинг тергов ёки суддаги иштирокини таъминлашда муаммолар юзга келмоқда;

таржимоннинг оғзаки ёки ёзма таржимаси учун хизмат ҳақини тўлаш амалиёти яхши ишламаётгани учун иш юритилаётган тили билмайдиган ёки етарли даражада тушунмайдиган процесс иштирокчиларига ўз она тилидан ёки ўзи билмайдиган бошқа тилдан фойдаланишдан иборат конституциявий ҳуқуқлари етарлича таъминланмаяпти;

шахснинг айбли ёки айбсизлигини ва ишнинг тўғри ҳал қилиш учун аҳамиятига молик далилларни тўлаш ва текшириш учун экспертлар, мутахассисларнинг ёрдамидан етарлича фойдаланиш имкониятининг чекланганлиги иш бўйича ҳақиқатни аниқлашга ва тергов ҳамда одил судлов сифатига салбий таъсир кўрсатмоқда;

жиноят ишини юритишга маъсۇл бўлган мансабдор шахслар ўртасида коррупцион омилларнинг ривожланиши ҳамда кадрлар кўнимсизлиги каби яна бир қатор муаммолар келиб чиқмоқда.

Юқоридаги масала бўйича 2020-2021 йиллар давомида кўриб чиқилган жиноят ишлари бўйича таржимонлардан ташқари жабранувчилар, гувоҳлар, экспертлар, мутахассислар ва ҳолисларга процессуал чикимлар тариқасида маблағ тўлангани ҳақида маълумотлар

мавжуд эмаслиги аниқланган (Олий суд маълумоти). Шунингдек, тегишли тергов органларига юборилган сўров хатлари бўйича олинган статистик маълумотлар ҳам 2020-2021 йиллар ҳамда 2022 йил 1 ярим йиллиги давомида ишда кўмаклашувчи барча шахсларга харажатлар тўлаб берилмаётганини тасдиқлаган. Қолаверса, ушбу амалиёт қай даражада экани бўйича ўтказилган ижтимоий сўровлар натижалари ҳам буни кўрсатган.

Унда иштирок этган:
суд-тергов идоралари ходимларининг 82,6 фоизи – терговга жалб этилганлар келиб-кейтиш харажатларини қоплаб бериш бўйича мурожаат қилишгани ва айрим ҳолларда ушбу харажатларни улар ўз ҳисобларидан қоплаганини;

процессларда иштирок этганларнинг 65,2 фоизи – харажатлар уларни қақиртирган суриштирувчи, терговчи томонидан қопланганини, 26 фоизи эса – харажатларни ўз ҳисобларидан қоплаганини билдирган.

Аслида, юқоридагиларнинг иккиси ҳам қонунга зид. Биринчидан, чикимлар жиноят ишини юритишга маъсۇл бўлган мансабдор шахслар томонидан тўланиши – келгусида

келган тан жароҳати етказганлик учун 200–600, уй-жойга ғайриқонуний равишда кириб содир этилган ўғирлик учун 300–600, автомашинани олиб қочиб ҳамда автомашинада содир этилган ўғирлик учун 200–400 долларгача маблағ сарфланади. Бу маблағлар полиция ходимларига олдиндан тўлаб берилadi. Ўз навбатида, улар ҳам мазкур маблағларнинг сарфланиши юзасидан ҳисобот тақдим этади. Шунингдек, бу давлатда 1984 йилдаги "Жабранувчилар тўғрисида"ги қонунга мувофиқ жиноят натижасида зарар кўрган жабранувчиларнинг манфаатларини муҳофаза қилиш миллий маркази (фонд) фаолияти самарали йўлга қўйилган. Фонд ҳисобрақамида 12 миллиард доллардан ортиқ маблағ мавжуд бўлиб, айни вақтда жабранувчиларга етказилган мулкӣ зарар учун компенсация тўлаш ва ҳуқуқларини тиклаш бўйича ишларни амалга ошириб келмоқда.

Россия, Украина, Беларусь, Арманистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Қозғистон каби давлатларда ҳам процессуал харажатларни тўлаш тартиби ва миқдорлари алоҳида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар асосида тартибга солинган.

Хорижий тажрибани ўрганиш натижасида шундай хулосага келинадики, деярли барча мамлакатларда бу институт жиноят процессидаги энг долзарб масалалар қаторидан ўрин олган. Унга одил судлов самарадорлигини оширувчи ва қонун устуворлигини таъминловчи иқтисодий омил сифатида қаралади.

Аччиқ бўлса-да, тан олиш жоиз, миллий қонунчилигимизда суд-ҳуқуқ тизимига оид мазкур масалага етарлича эътибор берилмасдан келинаётган эди. Гарчи бизда ҳам 1992 йил 3 июндаги "Гувоҳлар, жабранувчи, эксперт, мутахассислар, таржимонлар ва ҳолисларнинг қилган харажатларини тўлаш тартиби ва миқдори тўғрисида"ги қонун мавжуд эди. Бироқ чорак асрдан ортиқ вақт ўтса-да, процессуал харажатларни тўлашнинг аниқ ва амалий механизмлари белгиланмаганили сабабли мазкур ҳужжат ишламасдан "Ўлик қонун" даражасига тушиб қолган эди.

Муҳтасар қилиб айтганда, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари муҳокамаси порталида очиқ муҳокамага қўйилган "Гувоҳлар, жабранувчилар, экспертлар, мутахассислар, таржимонлар ва ҳолисларга тўланиши лозим бўлган маблағларни тўлаш тартиби ва уларнинг миқдорлари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида"ги Вазирлар Маҳкамаси қарори лойиҳаси ва унинг қабул қилиниб, келгусида амалиётга жорий этилиши биз юқорида санаган муаммо ва бўшлиқларни бартараф этишга хизмат қилади.

"XXI asr" мухбири
Нурхон ЭЛМИРЗАЕВА сўхбатлашди.

Худудлардан хабарлар

ФАОЛ ЁШЛАР МИНБАРИ

O'zLiDeP Хоразм вилояти кенгашининг ёшлар ва бизнес тузилмалар билан ишлаш бўлими томонидан Урганч шаҳридаги "Ишга марҳамат" мономарказида фаол ёшлар билан учрашув ташкил қилинди.

Тадбирда Ёшлар парламенти сайловлар тарғиботи қизгин давом этаётгани, бундан кўплаб ёшларимиз хабардор бўлиб, қизиқиш билдираётганликлари, ушбу сайловга оид низом, сайловнинг ўтказилиш тартиби ва саралаш босқичлари тўғрисида батафсил тушунтириш бериб ўтилди.

– Энг муҳими, Ёшлар парламентига бўлажак сайловларда ҳар томонлама муносиб, юртимиз келажаги, ривож учун ўз ҳиссасини қўша оладиган ёшларнинг сайланиши энг катта

ютуғимиз ҳисобланади. Ёшлар парламенти навқирон йигит-қизларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш билан бир қаторда, вакиллик органлари билан ҳамкорлик қилиш, қонун ижодкорлигининг барча босқичларидан хабардорлигини ошириш каби жараёнларда ҳам уларни қўллаб-қувватлашда ўзига хос минбар бўлишига ишончимиз комил, – деди учрашув тадбирини даволатида Урганч шаҳридаги "Ишга марҳамат" мономаркази директори Ширин Рўзметова.

Тадбир сўнгисида Ёшлар парламенти сайловларида иштирок этишни истаган йигит-қизлар ўзларини қизиқтирган саволларга O'zLiDeP вилоят кенгаши мутахассисларидан жавоб олишди.

Севара РЎЗМЕТОВА,
O'zLiDeP Хоразм вилояти
кенгашининг ёшлар ва бизнес
тузилмалар билан ишлаш
бўлими мудири

САРАЛАР САРАЛанаДИ

Шу кунларда Ёшлар парламентига ўтказиладиган бўлажак сайловларга тайёргарликнинг биринчи босқичи доирасидаги жараёнлар қизгин кечаётди.

Пойтахтимизнинг Юнусобод ва Мирзо Улугбек туманларида ҳам танлов низомида кўзда тутилган вазифалар ижросига асосланиб, номзодларнинг тегишли ҳужжатлари қабул қилиняпти. Партия маъсулари томондан номзодларнинг ҳужжатлари белгиланган тартибда кўздан кечирилиб, уларга тегишли тавсия ва маслаҳатлар берилмоқда.

O'zLiDeP Тошкент шаҳри кенгаши
матбуот хизмати

ОНАЛАРИ ОҚИЛА ҚИЗЛАР

Нурафшон шаҳри халқ таълими бўлими ҳамда "Оппоқ" МФЙ "Оқида аёллар ҳаракати" билан ўзаро ҳамкорликда 10-мактабда "Оналари оқида юртнинг қизлари бахтли бўлади" мавзусида тадбир ўтказилди.

Унда партия Ўрта Чирчиқ туман кенгаши раисининг биринчи ўринбосари – аппарат раҳбари Каромат Расулова, Нурафшон шаҳар халқ таълими бўлими мутасаддлари, 10-мактаб ўқитувчилари, аҳоли вакиллари иштирок этади.

Тадбирда сўз олганлар партия жамиятда янги маънавий макон яратишда хотин-қизларнинг фаоллигини қўллаб-қувватлаш, фарзанд тарбияси, оила, аёллар маънавиятини юксалтиришда жамоатчиликка, энг аввало, ёшларга тарбиявий таъсир кўрсата оладиган обрў-этиборли ва катта ҳаётий тажрибага эга ташаббус-

корларни бирлаштириб келаётганини алоҳида эътироф этишди.

Қизлар тарбияси ва камолотида оналарнинг туғган ўрни хусусида тўхталиб, аввало, оналарни ўқимишли, илми қилиб тарбиялаш зарурлигини таъкидлашди. Олинган чироғи бўлган аёл маърифатли бўлса, фарзандларига ҳам илм зиёсини тарата олишини қайд этишди.

Зухро МИРЗОҲАМДАМОВА,
O'zLiDeP Тошкент вилоят кенгаши
бўлим мудири

ЭНГ МУНОСИБЛАР САЙЛанаДИ

Ёшлар парламентига ўтказиладиган сайловларга тайёргарликнинг биринчи босқичи Бухоро шаҳри, Бухоро, Жондор, Ромитан ҳамда Ёшдувон туманларида ҳам танлов низомида кўзда тутилган тартибда бўлиб ўтмоқда.

Саралаш давомида интеллектуал салоҳияти, дунёқараши кенг, ҳуқуқий саводхонликка эга ёшларнинг танлаб олиниши асосий мақсаддир. Шундай йигит-қизларгина Ёшлар парламентининг ҳақиқий аъзолари сифатида фаолият олиб боришларига, келгусида мамлакатимиз ёшларининг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган амалдаги ва янги қонунлари янада тақомиллаштиришга салмоқли ҳисса қўшишларига ишонса бўлади.

O'zLiDeP Бухоро вилоят кенгаши
матбуот хизмати

МУҲИМ ҲУҚУҚИЙ АСОС

Яқинда қабул қилинган янги таҳрирдаги Меҳнат кодексининг мазмун-моҳиятини тарғиб қилиш, ижросини таъминлаш борасида ўзим раҳбарлик қилаётган Навоий Ёшлар технопarki жамоаси билан бирга амалга оширишимиз зарур бўлган вазифаларни ва устувор масалаларни белгилаб олдик.

Муассасамизда бугунги кунда ўндан зиёд ходим 60 дан ортиқ ёшга 3 D моделлаштириш, робототехника, мехатроника каби қатор йўналишлар бўйича таълим бermoқда.

Корхонамизга Хитойдан янги технология олиб келиниб, ўзимизда ишлаб чиқариш тармоғи йўлга қўйилмоқда. Натижада 15 нафар ёш иш билан таъминланади. Бу эса биз каби истикболда кичик бизнес субъектлари ва яқка тартибдаги тадбиркорлик билан шуғулланадиган аҳоли, шунингдек, расмий ва норасмий тармоқда мавсумий иш билан банд ишчилар меҳнатини ҳуқуқий тартибга солишни тақозо этар эди. Ушбу ҳужжат мазкур соҳадаги қатор муаммоларни, меҳнат бозоридagi вазиятни инobatга олиб, бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиққан ҳолда, қонуний ҳал қилиш, ишланган ишига, иш берувчи эса киритган сармоясига муносиб тарзда эътибор ва рағбатга эга бўлишини кафолатлайдиган муҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади.

А. АБДУҒАНИЕВ,
O'zLiDeP аъзоси, Навоий Ёшлар технопarki директори

ПЕНСИЯ КАМАЙМАЙДИ, АКЦИНЧА, КЎТАРИЛАДИ

“XXI ASR” ГАЗЕТАСИНИНГ 19 ЯНВАРЬ СОНИДА ТАНИҚЛИ ЖУРНАЛИСТ РЎЗИМБОВ ХАСАНИНГ “КИМЛАРНИНГ ПЕНСИЯСИ ОШДИ? БОШҚАЛАРНИКИ НЕГА ОШМАДИ?” САРЛАВҲАЛИ МАҚОЛАСИ ЭЪЛОН ҚИЛИНДИ. ТАБИИЙКИ, УШБУ МАВЗУ АНЪАДАН БЕРИ ЮРТДОШЛАРИМИЗ ОРАСИДА ТУРЛИЧА ТАЛҚИН ҚИЛИНАЁТГАНИ ҲАМ СИР ЭМАС. ШУ МУНОСАБАТ БИЛАН БИЗ МАҚОЛАДА КЎЙИЛГАН ҲАЁТИЙ САВОЛЛАРГА АТРОФЛИЧА ЖАВОБ ОЛИШ УЧУН ОЛИЙ МАЖЛИС ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИ МЕХНАТ ВА ИЖТИМОЙ МАСАЛАЛАР ҚЎМИТАСИ РАИСИ МАВЛУДАХОН ХЎЖАЕВАГА МУРОЖААТ ЭТДИК.

– Мақола билан батафсил танишиб чиқдим. Албатта, кўйилган масала жиддий ва долзарб. Бундай мазмундаги саволлар бизнинг қўмитамизга ҳам келиб тушяпти. Шунинг учун одамларга ҳолис ва асосланган тўғри маълумотни тақдим этишимиз керак.

Пенсия ва ижтимоий нафақалар билан таъминлаш масаласи “Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида”ги қонуни ва соҳага оид меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар билан тартибга солинади. Конституциямизнинг 39-моддасида ҳар ким қариганда, меҳнат лаёқатини йўқотганда, шунингдек, боқувчисидан маҳрум бўлганда ва қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда ижтимоий таъминот олиш ҳуқуқига эгаллиги белгилаб қўйилган.

Сир эмас, соҳада муаммо ва муурожаатлар кўп эди. Сўнгги йиллардаги туб ислохотлар, жумладан, 2017–2022 йилларда “Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида”ги қонунга ўзгартиш ва қўшимчалар киритилишини назарда тутуви – 16 та қонун, Президент фармони ва қарори – 48 та, Вазирлар Маҳкамасининг соҳага оид – 21 та қарори қабул қилингани тизимдаги муаммоларнинг қонуний ечимига хизмат қилмоқда.

Мисол учун, фуқароларни узоқ йиллар давомида қийнаб келган пенсия ва нафақалар тўловларини кечиктирилиши билан боғлиқ муаммо ечилиб, 2017 йилдан бошлаб ойма-ой тўлов жорий этилди. Пенсия ва нафақаларни мажбуран банк пластик карталарига ўтказиш билан боғлиқ ҳолатлар кўпчиликнинг ҳақли эътирозларига сабаб бўлган эди. Бу ҳам тўлиқ бартараф этилиб, фуқаронинг хоҳишига кўра нақд пулда ёки нақд пулсиз шаклда олиниши таъминланди. Ишловчи пенсионерларнинг пенсияларидан 50 фоизини чегириб қолиш амалиёти бекор қилинди. Пенсияни ҳисоб-китоб қилиш учун иш ҳақининг максимал чегараси 2019 йил 1 январдан пенсияни ҳисоблаш базавий миқдорининг саккиз баробаридан ўн баробаригача оширилди. 2019 йил март ойидан пенсия тайинлаш учун иш стажига эга бўлмаган, болаликдан ногиронлиги бўлган фарзанди бор аёлларга 55 ёшдан ёшга доир нафақа тайинлаш жорий этилиши натижасида 4,2 минг нафарга яқин аёлларга ёшга доир нафақалар тайинланди ҳамда ушбу нафақалар учун 5 млрд. сўмдан ортиқ давлат бюджети маблағлари тўланди...

Умуман олганда, пенсия таъминоти тизимини янада такомиллаштириш, бу борадаги расмийлик ва қоғозбозликка чек қўйиш, яъни пенсия тайинлаш билан боғлиқ ҳужжатларни қисқартириш, соҳага илғор ахборот технологияларини жорий этиш бугуннинг энг муҳим масалаларидан ҳисобланади. Бу борадаги амалий ишлар бошлаб юборилган ва такомиллаштиришни тақозо этади.

Шу ўринда яна бир жиҳатга эътибор беришимиз лозимки, пенсиялар ишловчи фуқаролар томонидан Пенсия жамғармасига тўланган ижтимоий солиқ ҳисобидан молиялаштирилади. Бунда жамғармага кўпроқ ҳисса қўшган, яъни юқори иш ҳақидан катта миқдорда солиқ тўлаган фуқароларнинг пенсия миқдорлари ҳам кўпроқ бўлиши адолатли ҳисобланади. Амалдаги қонунчиликда пенсия ҳисоблашда инobatта олинadиган иш ҳақига чегара мавжуд бўлиб, бу 2023 йилга қадар пенсия ҳисоблаш базавий миқдори (324 000 сўм)нинг 10 қарраси (3 240 000 сўм) деб белгиланган эди. Ваҳоланки, Давлат статистика агентлиги маълумоти бўйича бугунги кунда республикамизда ўртача иш ҳақи 3,7 млн. сўмни ташкил этмоқда. Бундан кўриниб турибдики, пенсия ҳисоблашдаги иш ҳақига мавжуд чегара фуқароларни ўз даромадларини легаллаштиришдан манфаатдорлики суъайтириб, кўпроқ миқдорда солиқ тўлаган ва унга нисбатан кам солиқ тўлаган фуқароларнинг

Ушбу қонунга асосан 2022 йил декабрь ойида ўртача ойлик иш ҳақи миқдори пенсия ҳисоблаш базавий миқдорининг 10 бараваридан, яъни 3 240 000 сўмдан юқори бўлган 371 минг нафар пенсия олувчиларнинг пенсия миқдорлари қайта ҳисоб-китоб қилинди ва пенсияси ошадиган фуқароларга 2022 йилнинг декабрь ойида **мобиль қурилмалари орқали хабар юборилди.**

Мисол учун, 4 000 000 сўм ўртача ойлик иш ҳақига эга бўлган фуқаронинг пенсия миқдори 2023 йил 1 январга қадар 3 240 000 сўмдан ҳисоб-китоб қилинган бўлса, 2023 йил 1 январдан бошлаб эса ушбу фуқаронинг пенсия миқдори 3 888 000 сўмдан қайта ҳисоб-китоб қилинди.

Ушбу тартибнинг жорий этилиши юқори иш ҳақи олган ва пенсия тизимига кўпроқ ҳисса қўшган фуқароларга муносиб пенсияларни тайинлаш, ижтимоий адолат тамойилларини мустаҳкамлаш, аҳолининг унумли меҳнат қилиб яхшироқ ҳақ олишга қизиқишини ошириш, яширин иқтисодиётдан чиқиш, иқтисодиётни ислоҳ қилиш ва ривожлантиришда фаол иштирок этишини таъминлашга хизмат қилади. Юқорида тилга олинган мақолада кўтарилган айрим эътирозлар ҳам қайсидир маънода тўғри, лекин шу кунгача соҳада олиб борилган катта ислохотлар ҳам фақат инсон фаровонлигини оширишга қаратилганини ҳам унутмаслигимиз керак. Албатта, бу билан

жорий этилди. Маъкур ўзгариш натижасида 2023 йилда 75 минг нафар I ва II гуруҳ ногиронлик пенсияси олувчи фуқароларнинг пенсия миқдорлари қайта ҳисоб-китоб қилиниши ва ногиронлик пенсияси ўртача 304 минг сўмга ошиши кўзда тутилмоқда.

Шунингдек, Президентимизнинг “Ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли қатламларини моддий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармонида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида собиқ Молия вазирлиги билан ҳамкорликда давлат пенсиялари миқдорини ҳар йиллик инфляция даражасида қайта ҳисоблаш (ошириб бориш) тизимини жорий этишни назарда тутуви “Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида”ги қонунга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, тегишли тартибда Олий Мажлис Қонунчилик палатасига киритиш чоралари кўриляпти.

Яна бир бор таъкидлашни истардим, келгусида бу борада режалар кўп. Давлатимизда халқаро тамойил ва стандартларга мувофиқ кўп босқичли ва давлат томонидан кафолатланган пенсия таъминоти тизимини жорий қилиш масаласида ҳам ўрганишлар олиб боришмоқда. 2022 йилнинг 20 декабрида Президентимиз Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига йўллаган Муурожаотномасида: **“Биз иш ҳақи, пенсия ва нафақалар миқдорини, аҳоли жон бошига даромадларини ошириш сиёсатини изчил давом эттирамиз”,** дея алоҳида таъкидлагани ҳам беҳисоб эмас. Кўриниб турибдики, иқтисодиётимиз ривожланиши давлат бюджети даромадларининг кўпайишига, бу эса ижтимоий ҳимояга йўналтирилган маблағ салмоғи ошишига, шу жумладан, иш ҳақи, пенсия ва нафақалар босқичма-босқич кўтарилишига замин яратади.

Хуллас, олдимизда ҳали кўп вазифалар турибди. Фуқароларимизнинг таклиф ва тавсияларини инobatта олган ҳолда соҳага оид қонунчиликни такомиллаштириш борасидаги ишларимизни давом эттирамиз. Қолаверса, ушбу мавзунинг жамоатчилик эътиборига олиб чиққан журналистга ҳам самимий миннатдорлик билдираимиз.

Мавлудaxon ХЎЖАЕВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг
Меҳнат ва ижтимоий масалалар қўмитаси раиси

ЯНГИ ТАРТИБ БЎЙИЧА ПЕНСИЯ МИҚДОРЛАРИНИНГ ЎЗГАРИШИ

Жами иш стажини (эркак киши)	Ўртача ойлик иш ҳақи миқдори	2023 йил 1 январга қадар		2023 йил 1 январдан сўнг		Изоҳ
		Пенсияни ҳисоблаш учун инobatта олинган иш ҳақи миқдори	Пенсия миқдори	Пенсияни ҳисоблаш учун инobatта олинган иш ҳақи миқдори	Пенсия миқдори	
35 йил	2 000 000	2 000 000	1 300 000	2 000 000	1 300 000	Пенсия миқдори ўзгармайди
	3 000 000	3 000 000	1 950 000	3 000 000	1 950 000	
	3 500 000	3 240 000	2 106 000	3 500 000	2 275 000	169 000 сўм қўшилади
	4 000 000	3 240 000	2 106 000	3 888 000	2 527 200	421 200 сўм қўшилади

пенсиялари бир хил белгиланишига сабаб бўлаётган эди. Ушбу йўналишда ҳам адолат мезонларини мустаҳкамлаш мақсадида, Президентимизнинг тегишли фармонида асосан, 2022 йил 19 сентябрда “Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида”ги қонунга ўзгартириш киритилди. Бунда 2023 йил 1 январдан бошлаб пенсияни ҳисоб-китоб қилиш учун иш ҳақининг максимал миқдори, яъни юқори чегараси пенсияни ҳисоблаш базавий миқдорининг ўн баробаридан ўн икки бараваригача оширилди.

пенсия тизимидаги ислохотлар тўхтамайди, муаммоларни босқичма-босқич ечишга йўналтирилган сиёсат давом этади.

Мисол учун, парламент томонидан яқинда қабул қилинган қонунга кўра 2023 йилдан бошлаб I ва II гуруҳ ногиронлиги бўлган шахсларга пенсия тайинлангандан кейин камидан 1 йил иш стажига эга бўлса, иш стажини ҳисобга олган ҳолда ҳамда келгусида ҳар 2 йилда ногиронлик пенсия миқдорларини қайта ҳисоблаш тартиби

ФАСЛ ҲИҚМАТИ

Қиш ҳам асли ғаниматдир...

Ким учун қиш энг ёқимли фасл бўлса, айримлар учун энг “ёқимсиз”дир. Бу табиий. Негаки, баъзиларга қаҳратон совуқ, оппоқ қор билан қопланган гўзал табиат манзаралари ёқади. Кимларгадир ёмғирли баҳор, яна бировага хазонрезги боғлар...

казган сўровномалар натижасида қишда туғилган инсонларда 100 ёшгача яшаш имконияти бош-

қаларга қараганда 16% кўпроқ бўларкан. Бундан ташқари, совуқ кунларда дунёга келганлар сабр-бардошли, матонатли ва кўпинча спорт соҳасида юқори натижаларга эришар экан. Ҳеч кузатганмисиз, қор парчалари одамнинг бармоқ излари каби бир-биридан кескин фарқ қиларкан. Ҳатто кузатишларга қараганда бир-бирига эгизак жуфтлик қор парчаси топилмаган. Ҳозиргача энг катта қор парчасининг диаметри 38 сантиметр бўлгани аниқланган.

Қишда энг паст рекорд кўрсаткичи 2013 йил 8 декабрда Антарктидада жойлашган японлар метеостанциясида – 91,2 °C қайд этилган.

АРЗОН, ҚУЛАЙ ВА ТЕЗКОР!

Энди почтани кутиб ўтиришга ҳожат йўқ.
Нашримизнинг электрон версиясига обуна бўлинг.
Бунинг учун телефонингизга “Play Market” ёки “App Store”дан “XXI asr” иловасини юклаб олиб, пул ўтказсангиз кифоя.